

Čiekurs

2 (19) 2008

Informatīvs izdevums meža īpašniekiem

pavasaris

Šajā numurā

lasiet:

Pavasārī un vasarā tiks pieņemti vairāki Ministru kabineta noteikumi, kas noteiks atbalsta kārtību 2.lpp.

Ir aplams uzskats, ka mežs pēc izstrādes atjaunosies pats 3.lpp.

Siltumnīcas, kurās agrāk tika audzēti dārzeni, šobrīd tiek pārkārtotas bērza audzēšanai. 3.lpp.

Kā gandrīz pirms 50 gadiem praktiski tika veikti eksperimenti ar regulēto izlases cirti 4.lpp.

Pavasari, medību saimniecībā, var uzskatīt par gada sākumu 5.lpp.

Krievijā meža apgūšanā bieži izmanto nometņu tehnoloģiju 6.lpp.

Enerģētiskās koksnes plantāciju apsaimniekošanas tehnikas demonstrējums 7.lpp.

Vairāk nekā 20 % mežu īpašnieku zināja par iespēju iegūt papildus ienākumus 8.lpp.

Ierobežosim mizgrauža savairošanos!

Katrs vējgāzē bojātais kubikmetrs, kas tika atstāts mežā savairoja tik daudz kaitēkļu, lai iznīcinātu 10-12 vidēja resnuma augošas egles.

Mežā joprojām jūtamas 2005. gada janvāra vētras sekas. Savlaicīgi neizvāktajās, vēja gāztajās un lauztajās eglēs strauji savairojās bīstamais meža kaitēklis – egļu astoņzobu mizgrauzis. To var uzskatīt par ļoti bīstamu kaitēkli, jo tas ir: agresīvs audžu kaitēklis, tehniskais kaitēklis (pārnēsā zilējuma sēni) un karantīnas objekts, jo, piemēram, Lielbritānijā tas nav sastopams.

Riska audzes

2005.gada janvāra vētru bieži salīdzina ar pagājušā gadsimta vētrām – 1967. un 1969.gadā, izraisīja plašāko zināmo egļu astoņzobu mizgrauža savairošanos. Tā ilga 10 gadus, līdz 1978. gadam, nodarot zaudējumus, kas vairākkārtīgi pārsniedz vētras tieši radītos zaudējumus.

Kaitēklis savairojas tikko kritušos egles kokos, celmos, novājinātās eglēs (izšūpotās, appludinātās, sakņu trupes inficētās). Tas sastopams arī egļu ciršanas atliekās, kas resnākas par 12 cm. Tomēr, lai sekmīgi savairotos, kaitēklim nepieciešami lielāku izmēru stumbri – resnāki par 20 cm. Kad mizgrauži savairojušies pietiekamā skaitā, tie uzbrūk arī augošām eglēm. Mizgrauzīm „patīk” resni koki, tādēļ par riska audzēm uzskata apmēram 50 gadīgas un vecākas egļu audzes.

Gāztās egles jāizvāc no meža

Vēja gāztās un lauztās egles mizgrauzīm ir viegli kolonizēt, jo gāztām eglēm nav iespējas „aizstāvēties” – nevar izdalīt sveķus kuros kaitēklis noslikst. Tieši tāpēc meža īpašniekiem jāpievērš īpaša uzmanība savam īpašumam – jā rūpējas, lai līdz mizgraužu

lidošanas sākumam visas šajā ziemā gāztās zaļās egles būtu izvāktas no meža. Sausās egles vairs nav bīstamas! Ja kādā egļu masīvā egles ir cirstas kailcirtē, tās var palikt guļam arī līdz jūnija sākumam. Tādā gadījumā egļu stumbri kalpos kā keramkoki, jo tajos salidis liels daudzums vabolu. Egles noteikti jāizvāc no meža līdz jaunās vaboles paspējušas izlidot. Keramkoku efektivitāti vēl var palielināt, pieliekot pie koku stumbriem feromonu dispenserus (mizgraužu pievilinātājus). Ja egļu audzi ir paredzēts nocirst kailcirtē, tos var pielikt arī pie augošām eglēm. Tomēr **ļoti svarīgi** atcerēties, ka mizgraužu invadētās egles **noteikti** jāizvāc no meža pirms izlidojusi jaunā mizgraužu paaudze, tas ir, līdz **jūnija sākumam**.

izdala terpēnus, kurus mizgrauži pārvērs agregācijas (pulcēšanās) feromonā. Vaboliņai ielidojot šādā terpēnu „mākonī”, tā sāk ražot feromonu, pulcinot citas vaboles lielā skaitā. Šo īpašību izmanto mežsaimnieki, svaigās skuju koku cirmās izvietojot feromonu slāzdus un lielā skaitā ķerot tur sapulcējušās vaboles. Šī paša iemesla dēļ nedrīkst cirst atsevišķus skuju kokus pieaugušās egļu audzēs, jo radusies smarža pievilina mizgraužu vaboles lielā skaitā, tās uzbrūk augošām eglēm. Ja egļu audzē mizgrauzis novērojams lielā skaitā, (svaigi invadētās vismaz 20% egļu) audzi vēlams nocirst galvenajā cirtē pēc VMD sanitārā atzinuma. To, vai šādu audzi likuma ietvaros drīkst nocirst kailcirtē, izvērtē VMD speciālisti – meža patologi.

A. Šmits: "Kaitēklis savairojas tikko kritušos egles kokos, celmos un novājinātās eglēs"

Skuju koku ciršanas atliekas pievilina

Mizgraužus lielā skaitā pievilina svaigas skujukoku (arī priedes), ciršanas atliekas, jo tās

Egļu astoņzobu mizgrauzis ir labs, bet slinks lidotājs. Mizgrauzis var nolidot vairākus desmitus kilometru, tomēr parasti uzbrūk tuvākajām eglēm, to ziemoša-

nas vietām. Jo tālāk mizgrauži ir spiesti lidot meklējot attīstībai piemērotas egles, jo vairāk viņi izklīst un nespēj sapulcēties pietiekamā skaitā, lai nomaitātu augošu egli.

Veicamie pasākumi

Šobrīd mizgrauzis visvairāk savairojies Ziemeļaustrumkurzemē (Talsu un Tukuma rajonos), Ziemeļvidzemē (Valmieras, Valkas un Cēsu rajonos). Tomēr mizgraužu lidošanas dinamikas monitorings norāda uz iespējami strauju mizgraužu savairošanos 2008.gada sezonā arī Madonas pusē.

Dabiskajiem ienaidniekiem šobrīd nav lielas ietekmes, jo mizgrauža attīstības sekmes vairāk nosaka laika apstākļi un koku vitalitāte (koku spēja aizsargāties). Tāpēc meža īpašniekiem pašiem vairāk jādomā par sava meža veselību.

Galvenie pasākumi, kas var ierobežot mizgrauža savairošanos:

- 1) **vissvarīgākais**, līdz **aprīļa vidum**, bet, ja nav iespējams, līdz jaunās paaudzes izlidošanai **jūnija sākumā**, izvākt no meža šajā ziemā gāztās egles;
 - 2) saskaņā ar likumu cirst stipri invadētās egļu audzes kailcirtē;
 - 3) skujkoku cirmās pielietot feromonu slāzdus un ķeramkokus;
 - 4) laikā no **1. aprīļa līdz 1. septembrim** necirst atsevišķus skuju kokus kopšanas cirtēs egļu audzēs, kas vecākas par 50 gadiem.
- Gadījumā, ja paši nespējat noteikt kaitēkļa klātbūtni un novērtēt situācijas bīstamību, jāmeklē meža speciālista palīdzība.

Agnis Šmits,
Dr. biol., VMD vecākais referents

Meža īpašniekiem jauni pienākumi

Pagājušā gada lietainā vasara no uguns bīstamības viedokļa bija labvēlīga. Meža ugunsgrēku skaits salīdzinot ar 2006. gadu bija 4,5 reizes mazāks un ugunsgrēka vidējā platība samazinājās no 1,96 ha līdz 0,77 ha.

2007. gadā ugunsnedrošajā laika posmā tika atklāti un dzēsti 425 meža ugunsgrēki, kuros uguns skāra 331 ha, tai skaitā 272 ha meža zemju un 43 ha jaunaudzēs, nodarot zaudējumus mežam 13 472 latu apmērā. Galvenie ugunsgrēku izcelšanās iemesli: kūlas dedzināšana, meža apmeklētāju nevēlīga rīcība ar uguni (88%), mežizstrādes un mežsaimniecības darbi, dzelzceļš, elektrolinijas u.c.,

kā arī ļaunprātīga dedzināšana.

Par kūlas dedzināšanu - sods

Tuvojoties ugunsnedrošajam laika posmam, jāatceras, ka visbīstamākā ir kūlas dedzināšana neizmantojamās platībās, kas pakļauj briesmām ne tikai savas, bet arī kaimiņu teritorijas, ēkas un pat dzīvību, kā arī apdraud tuvumā esošās meža platības. Visbīstamākā ir dedzināšana stiprā vējā, tad kontrolēt degošās platības un nosargāt sava īpašuma robežas ir neiespējami, un, ja blakus ir nekojams kaimiņa īpašums, līdz neļaujami nav tālu. Latvijā kūlas dedzināšana ir aizliegta. Tas noteikts Ugunsdrošības un ugunsdzēsības

likumā un par tā neievērošanu draud sods līdz pat 500 latiem. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) rīkos regulāras patruļas un sodīs pārkāpējus.

Pastiprināta meža īpašnieka atbildība

Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likumā ir izdarīti grozījumi, kas pastiprina īpašnieka atbildību par ugunsdrošības prasību ievērošanu mežā un uzliek par pienākumu veikt meža ugunsgrēka vietas uzraudzību pēc meža ugunsgrēka likvidācijas.

Turpinājums 5.lpp.

Visi uz Meža ABC!

Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar Dienvidkurzemes un Ziemeļkurzemes virsmežniecībām **š.g. 10.maijā no 10.00 – 18.00 aicina meža īpašniekus ar ģimenēm, arī citus interesentus uz fantastisku Meža dienu pasākumu Kuldīgas rajona Padures pagastā pie Nabas ezera.** (sīkāk 7.lpp.)

Meža dienām – 80

Centrālais Meža dienu jubilejas noslēguma pasākums šogad notiks **30. maijā Varakļānos** - vietā, kur dzimusi Meža dienu ideja. Sīkāka informācija par Meža dienu pasākumiem būs pieejama ZM mājas lapā www.zm.gov.lv sadaļā Meža nozare.

Eiropas Savienības atbalsts 2007. – 2013. gada programmēšanas periodā

2008. gada pavasarī un vasarā tiks pieņemti vairāki Ministru kabineta noteikumi, kas noteiks kārtību vairākiem Eiropas Savienības atbalsta pasākumiem, kas paredzēti Latvijas Lauku attīstības programmā.

Atbalstu varēs saņemt par meža ekonomiskās vērtības uzlabošanu, izkopjot jaunaudzes, kā arī nomainot mazvērtīgās un neproduktīvās mežaudzes. Šā atbalsta pasākuma ietvaros paredzēti arī atbalsta pasākumi, kas paredzēti Latvijas Lauku attīstības programmai.

Tiks atbalstīta arī lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošana, meža atjaunošana pēc ugunsgrēka vai dabas katastrofas, kā arī meža īpašnieki varēs saņemt kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem Natura 2000 teritorijās un atbalstu investīcijām meža meliorācijas sistēmu rekonstrukcijai un renovācijai.

Turpinās atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai, kā arī kurināmai ražošanai no mežsaimniecības produktiem.

Paredzēti arī citi atbalsta pasākumi, taču to ieviešana sāksies vēlāk par augstāk minētajiem pasākumiem.

Informāciju par Ministru kabineta noteikumiem (par spēkā esošajiem noteikumiem un noteikumu projektiem), kas administrē atbalsta pasākumus, var atrast Zemkopības ministrijas mājas lapā www.zm.gov.lv, sadaļās: Valsts un ES atbalsts, Eiropas Savienības atbalsts, Programmas mēšanas periods no 2007.-2013. gadam, Lauku attīstība, Saistošie dokumenti.

Detalizētāku informāciju par projektu pieņemšanas uzsākšanu, atvērto pasākumu veidlapas, metodiskos norādījumus un citu informāciju var iegūt Lauku atbalsta dienesta mājas lapā www.lad.gov.lv sadaļā: ES atbalsts, Lauku attīstības programmas pasākumi (2007.-2013.gads).

*Ritvars Timermanis,
ZM meža politikas īstenošanas nodaļas vad.vietn.*

Meža atjaunošanas apjomi 2007. gadā

Pēc Valsts meža dienesta apkopotās informācijas 2007. gadā valstī kopā atjaunoti 36,2 tūkst. ha meža, tai skaitā valsts mežos 9,8 tūkst. ha vai 27%, pārējo īpašnieku mežos 26,4 tūkst. ha vai 73% no kopējās atjaunotās meža platības. Salīdzinot ar 2006. gadu, 2007. gadā atjaunotās meža platības valstī kopumā pieaugušas par 6,7 tūkst. ha vai 22% pamatā uz dabiskās atjaunošanās apjomu pieauguma reķina. Sasniedzot labākos rezultātus meža atjaunošanā pēdējos gados. Termiņā neatjaunoto platību apjoms 2007. gada beigās valstī kopumā sastādīja 21,0 tūkst ha, ko galvenokārt veidoja neatjaunotās platības pārējo īpašnieku mežos.

Kādu kompensāciju izvēlēties?

Sākot ar šo gadu meža īpašniekiem (privātpersonām) būs iespēja saņemt kompensācijas maksājumu Lauku attīstības plāna pasākuma „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” ietvaros.

Daudzu meža īpašnieku zemes īpašumi atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kuras ir arī Eiropas Kopienas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas “Natura 2000”, un mikrolietumos. No mikrolietumiem gan tikai nedaudz ir iekļauti Natura 2000 teritoriju statusā. Šajās teritorijās noteikti dažādi saimnieciskās darbības ierobežojumi: jebkādas saimnieciskās darbības aizliegums, galvenās cirtes, kailcirtes un kopšanas cirtes aizliegums visa kalendārā gada laikā. Par neiegūto mantisko labumu saimnieciskās darbības ierobežojumu dēļ pienākas divu veidu kompensācijas.

Foto V. Kundziņš

Divu veidu kompensācijas

Likums „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikrolietumos”, kas stājies spēkā no 2006. gada 1. janvāra, paredz divu veidu kompensācijas: atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem un zemes atpirkšanu.

Likums nosaka, ka zemes īpašniekiem ir tiesības prasīt atlīdzību tikai par jebkādas mežsaimnieciskās darbības aizliegumu, galvenās cirtes (izņemot kailcirtes) aizliegumu vai kopšanas cirtes aizliegumu, ja īpašums atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai mikrolietumā. Šī atlīdzība ir vienreizējs maksājums, ko sedz no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Attiecībā uz zemes atpirkšanu gan vēl tiek izstrādāti Ministru kabineta noteikumi, kas noteiks ar atpirkšanu saistīto kārtību.

Likums arī nosaka, ka par zaudējumiem, kas radušies lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu dēļ Eiropas Kopienas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (Natura 2000), normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var piešķirt atbalsta maksājumus no attiecīgo Eiropas Savienības (ES) fondu līdzekļiem, t.i. Lauku attīstības plāna pasākuma (LAP) „Natura 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” ietvaros. Taču noteikti būs platības, kuras nevar pretendēt uz iepriekšminēto ES fondu atbalsta līdzekļiem (piemēram, lielākā daļa mikrolietumu nav Natura 2000 teritorijas), tomēr tās var pretendēt uz Latvijas valsts atlīdzības maksājumiem, kā arī otrādi (mežaudzes īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kur aizliegta kailcirte).

Šobrīd meža īpašnieki jau var pretendēt uz valsts atlīdzības maksājumu, vērsties ar iesniegumu Dabas aizsardzības pārvaldē. Sīkāk var interesēties www.dap.gov.lv sadaļā Kompensācijas. Daudzi meža īpašnieki šo iespēju ir izmantojuši un atlīdzības jau saņēmuši. Par to esam rakstījuši iepriekšējos izdevumos. Savukārt sīkāku informāciju par kompensācijām, kuras varēs saņemt par Natura 2000 teritorijām Lauku attīstības plāna pasākuma „Natura 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” ietvaros, piedāvā VMD Konsultāciju pakalpojumu centra direktora vietniece Aiga Smiltāne.

Varēs saņemt kompensācijas par Natura 2000 teritorijām

Sākot ar šo gadu meža īpašniekiem (privātpersonām) būs iespēja saņemt kompensācijas maksājumu Lauku attīstības plāna pasākuma „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” ietvaros.

Ikgadējos kompensāciju maksājumus paredzēts piešķirt par meža zemju platībām, kas atrodas Natura 2000 teritorijā un kurās noteikti sekojoši saimnieciskās darbības ierobežojumi:

- aizliegta mežsaimnieciskā darbība;
- aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
- aizliegta galvenā cirte;
- aizliegta kailcirte.

Kompensācija netiek maksāta par purviem.

Kompensācijas apjoms par 1ha – vidēji 60 EUR, kurš tiks diferencēts atkarībā no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida.

Lai pieteiktos uz šo maksājumu meža īpašniekam jāievēro sekojoši nosacījumi:

- minimālā platība, par kuru piešķir atbalstu, ir 1 ha meža zemes, ko veido lauki, kas nav mazāki par 0,5 ha;
- īpašnieks gada laikā nav saukts pie administratīvās atbildības par pārkāpumiem meža apsaimniekošanas jomā;

- ir samaksājis naudas sodus un atbildzinājis mežam nodarītos zaudējumus, ja meža zemes īpašniekam uzlikti naudas sodi par pārkāpumiem meža apsaimniekošanas jomā;

- veikta meža inventarizācija atbalstam pieteiktajā teritorijā;
- nav saņemta kompensācija saskaņā ar likumu “Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikrolietumos (izņemot kopšanas cirtes aizliegums).”

Ņemot vērā to, ka šis pasākums ir kompensāciju maksājums, tad Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests izstrādā dokumentāciju, kā šo pasākumu administrēt vienlaicīgi ar lauksaimniekiem domātajām tiešām atbalsta shēmām. Tas nozīmē, ka uz “Natura 2000 maksājumiem meža īpašniekiem” būs jāpiesakās līdz katra gada 15.maijam, iesniedzot Platību maksājumu pieteikumu LAD Reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē. Pieteikumam jāpievieno Valsts zemes dienesta izsniegts Zemes robežu plāns ar Meža zemju plānu, kurā iezīmētas lauku robežas (kopija). Pirms pieteikuma aizpildīšanas rūpīgi jāizlasa LAD sagatavotā rokasgrāmata, kurā ir precīzi aprakstīti pieteikuma aizpildīšanas nosacījumi.

Lai nenokavētu pieteikšanos šī turpmāko gadu maksājumiem, jāseko līdzī informācijai, kas pieejama LAD mājas lapā www.lad.gov.lv, kā arī attiecīgajās LAD Reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs.

Arī mēs savā mājas lapā www.kpc.gov.lv ievietosim informāciju par aktualitātēm, kas saistītas ar pasākumu “Natura 2000 maksājumi, meža īpašniekiem”.

Meža īpašniekiem jāizvēlas

Meža īpašniekiem varētu rasties situācija, kad iespējams pretendēt uz abiem maksājumiem un ir jāizvēlas kāds no tiem. Lai vieglāk varētu iepazīties ar maksājumu nosacījumiem un pieņemt lēmumu, Valsts meža dienesta Meža un vides aizsardzības daļas vadītāja Sandra Ikaunieca ir sagatavojusi salīdzinošu tabulu.

Nacionālā likumdošana (budžets) Valsts atlīdzības maksājums	ES atbalsts (Lauku attīstības plāna pasākuma „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” ietvaros)
Vienreizējs maksājums par m ³	Ikgadējs maksājums par ha
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (IADT) un mikrolietumos	IADT un mikrolietumi, kas ir Natura 2000 teritorijas
Ierobežojumi	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ aizliegta mežsaimnieciskā darbība ✓ aizliegta galvenā cirte (izņemot kailcirti – jair tikai kailcirtes aizliegums, bet atļauta galvenā cirte, tad kompensācija nepienākas) ✓ aizliegta kopšanas cirte (kompensācija par m³ – starpību starp audzes faktisko un minimālo šķērslaukumu) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ aizliegta mežsaimnieciskā darbība ✓ aizliegta galvenā un kopšanas cirte ✓ aizliegta galvenā cirte ✓ aizliegta kailcirte
Minimālā platība: 0.1 ha	Minimālā platība: 1.0 ha, ko veido “lauki”, ne mazāk par 0.5 ha
Uz pieteikto teritoriju	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Var būt saņemts LAP maksājums Natura 2000 mežiem, tiek izmaksāta starpība 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nevar būt saņemts (pieteikta) valsts atlīdzības maksājums par galveno cirti un mežsaimnieciskās darbības aizliegumu ✓ Var būt saņemta valsts atlīdzības maksājums par kopšanas cirtes aizliegumu, bet ne lielāka par plānoto kompensāciju no LAP
Vidējie maksājumi	
Galvenā: 3785Ls/ha (2007.) Kopšana: 445 Ls/ha (2007.)	60 EUR/ha
Nosacījumi	
Spēkā esoša meža inventarizācija	Spēkā esoša meža inventarizācija
Aprobojums uzlikts pēdējās iegūšanas īpašumā	Ir aprobojums
Pārkāpumi īpašniekiem	
Nomaksāti sodi par pārkāpumiem vides jomā un nodarītie zaudējumi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kārtējā gada laikā nav saukts pie administratīvās atbildības pēc APK 571, 663, 67, 671, 68, 71, 711, 81 panta ✓ Samaksāti sodi par iepriekš minētajiem pārkāpumiem un atbildzināti zaudējumi
Pieteikšanās – termiņš nav	Pieteikšanās – līdz 15 maijam
Administrē	
VIDM Dabas aizsardzības pārvalde www.dap.gov.lv	ZM Lauku atbalsta dienests www.lad.gov.lv

Par sava īpašuma atrašanos kādā no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikrolietumos un Natura 2000 teritorijās, kā arī par pastāvošajiem saimnieciskās darbības aprobojumiem, meža īpašnieki vispirms var uzzināt apskatot sava meža īpašuma inventarizācijas lietu. Neskaidrību gadījumā var vērsties pie VMD virsmežniecību, mežniecību un Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļu darbiniekiem. Visas Natura 2000 teritorijas ir uzskaitītas likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” pielikumā.

Kas jāievēro, pērkot stādus kokaudzētavās

Tuvojas pavasaris, un vairākums meža īpašnieku dosies uz kokaudzētavām iegādāties stādus. Nereti pircējiem pavasara steigā aizmirstas nokārtot formalitātes un paņemt dokumentus, kas vēlāk būs ļoti nepieciešami.

Iegādājoties stādus meža kokaudzētavās, pircējam būtiska ir pārdevēja izsniegta pavadzīme un etiķete. Tās būs jāuzrāda mežniecībā, lai pierādītu apstādītās platības stādu izcelsmi un legalitāti.

Pavadzīmē noteikti jābūt informācijai par stādu audzētāju, pārdevēju un pircēju, stādu sugu, vecumu un to izcelsmes sertifikāta numuru un kopējo pircējam pārdoto stādu skaitu.

Etiķetē norādīta informācija par stādu audzētāju un pārdevēju, stādu sugu, vecumu, VMD izsniegtā stādu sertifikāta numuru, stādu skaitu iepakojumā un to audzēšanai izmantoto sēklu izcelsmi un kategoriju. Tiek norādīts arī, vai stādāmais materiāls ir ģenētiski modificēts vai veģetatīvi pavairots.

Etiķete var arī nebūt papīra formātā, bet attiecīgā informācija norādīta tieši uz maisa.

Piemērs – Juris nopērk 2000 egļu un 1000 priežu stādus, kas iepakoti maisos pa 500 gab. katrā maisā. Viņš saņem vienu pavadzīmi, bet maisos kopā ir sešas etiķetes.

Kad stādus pērk ne tikai sev

Ja kāds vēlas palīdzēt kaimiņam un, pērkot stādus sev, pie reizes nopērk un atved stādus priekš kaimiņa, viņam jāreģistrējas Valsts meža dienesta meža reprodūktīvā materiāla piegādātāju reģistrā. Lai šajā reģistrā iekļūtu, Valsts meža dienestā jāiesniedz iesniegums. Par to nekas nav jāmaksā, bet jāreģistrējas, ka līdz nākamā gada 1.februārim būs jāsniedz pārskats par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām ar meža reprodūktīvo materiālu.

Arī fiziskām un juridiskām personām, kuras ar saviem (paša audzētiem vai pirkti) stādiem veic meža atjaunošanu, ieaudzēšanu citas personas īpašumā, jāreģistrējas Valsts meža dienesta meža reprodūktīvā materiāla piegādātāju reģistrā.

Šo nosacījumu neievērotāji, „kā balvu par labi padarītu darbu”, saņems administratīvo sodu...

No citas operas, bet par tēmu

Stādu sertifikāta kopiju prasīt nav nozīmes, jo sertifikātā norādītais kopējais pārdevēja rīcībā esošais pārdodamo stādu skaits var būt pat miljons un vairāk, bet pircējs iegādājas tūkstošus...

Pircējam ieteiktu „uzmest aci” norādei par meža reprodūktīvā materiāla kategoriju. Zinātniski pierādīts, ka meža audzētājs, kas atjauno ar kategorijas „uzlabots” stādiem, ir līdz 20% ražīgāka nekā ar kategorijas „ieguves vieta zināma” stādiem atjaunota meža audzētājs.

Jānis Vizulis,
VMD Meža reprodūktīvā materiāla
kontroles daļas vecākais inspektors
29483715

Par meža atjaunošanu jādome savlaicīgi

Ir aplams uzskats, ka mežs pēc izstrādes atjaunosies pats un nav nepieciešams ieguldīt līdzekļus šajā pasākumā. Ja vēlamies no sava meža nākotnē augstvērtīgu meža audzi un stabilus ienākumus, tad pēc audzes nociršanas ir jādome par meža atjaunošanu. Savlaicīgi neatjaunotā izcirtumā dominē mazvērtīgi lapu koki, bet novilcinot augsnes sagatavošanu un meža atjaunošanu, izcirtumi aizņē ar avenājiem un zālaugiem.

Meža atjaunošanas pasākumi ir veicami divējādi: atjaunot mežu mākslīgi – stādot vai sējot, un veicināt meža dabisko atjaunošanos. Šajā reizē vairāk pievērsīsimies meža atjaunošanai sējot vai stādot.

Mākslīgi mežs noteikti ir jāatjauno tādās platībās, kur pēc meža audzēšanas galvenajā cirtē nav projektēta dabiskā atjaunošanās ar meža augšanas apstākļu tipam piemērotu koku sugu.

Sēšana ir retāk pielietots meža atjaunošanas veids. To ar labām sekmēm var lietot sila un mētrāja augšanas apstākļu tipos. Sēšanu vislabāk veikt agri pavasarī sagatavotā augsnē. Kā galvenie trūkumi šai metodei ir :

- 1) sēklas ir dārgas, paaugstinās kultūru ierīkošanas izmaksas;
- 2) sētās kultūras jāsāk kopt agrāk un jākopj biežāk nekā stādītās;
- 3) kultūru aizsardzība pret meža dzīvniekiem jāturpina ilgāk nekā stādītās kultūrās.

Kvalitatīvas un sertificētas sēklas iespējams iegādāties "LVM Sēklas un stādi" sēklu noliktavā Madonas rajona Jaunkalsnavā.

Stādīšana ir visbiežāk pielietotais meža mākslīgās atjaunošanas veids.

Ļoti būtiska ir stādāmā materiāla izvēle. Izvēloties stādāmo materiālu, jāuzzina, vai tas ir piemērots

konkrētā meža atjaunošanas vietas augšanas apstākļiem, vai ir ģenētiski kvalitatīvs. Tikai no piemērotā stādāmā materiāla ir iespējams izaudzēt veselīgu un produktīvu meža audzi. Meža atjaunošanai vispiemērotākais ir vietējās izcelsmes reprodūktīvais materiāls, jo koki, kuri ilgstoši auguši noteiktos apstākļos, evolūcijas gaitā ir tiem vislabāk piemērojušies.

Kādi stādi pieejami?

Par pieejamajiem stādāmā materiāla veidiem un to atšķirību stāta LVM "Sēklas un stādi" Strenču kokaudzētavas vadītājs Jānis Zvejnieks. Kokaudzētavā, kurā stādi tiek audzēti pēc modernākajām tehnoloģijām, ir pieejams visplašākais un kvalitatīvākais sortiments. Stādaudzētavā joprojām tiek veikta modernizācija, kuru plānots pabeigt šogad. Papildus tiks uzstādīta "mākslīgās nakts laistīšanas" iekārta. Tā nodrošinās stādu kvalitātes uzlabošanu. Sākot ar jūlija mēnesi laikā no 17.00 stādiem tiks pārklāts speciāls, gaisu caurlaidīgs audums, bet no rīta noņemts. Šī manipulācija nodrošinās īsāku un drūnāku stādu veidošanos.

Vēl joprojām pēc vecās tehnoloģijas tiek audzēti **egles kailsakņu stādi**, bet, sarūkot pieprasījumam, pēc diviem gadiem plānots pārtraukt šāda veida stādu audzēšanu. To vietu arvien stabilāk iekaro **kailsakņu stādi ar uzlabotu sakņu**

sistēmu. Stādus pirmo gadu audzē siltumnīcā kā konteinerstādus, bet rudenī ar speciālu stādāmo mašīnu pārstāda kokaudzētavas laukā un tur audzē vienu līdz divus gadus. Ar šo tehnoloģiju tiek iegūti stādi ar bagātu sakņu sistēmu, kas uzlabo stādu ieaugšanu mežā un paātrina stādu augšanu pirmajos gados.

no sakņu trapes.

Meža stādi tiek audzēti pietiekamā daudzumā un ir pieejami visiem interesentiem, tikai jāatceras, ka stādi pasūtāmi savlaicīgi. Nākošā gada sezonai tas jādara rudenī, sākot no 1.septembra. Šim pavasarim pārdošanā atlikuši vairs tikai parastie kailsakņu stādi.

J. Zvejnieks. "Stādus pirmo gadu audzē siltumnīcā kā konteinerstādus, bet rudenī ar speciālu stādāmo mašīnu pārstāda kokaudzētavas laukā"

Īpaši jāpiemin **konteinerstādi**, kas daudz mazāk tiek traumēti pārstādot, kā arī mazāk cieš no nelabvēlīgiem vides apstākļiem ieaugšanas laikā. Vislielākā to priekšrocība ir tā, ka pagarinās stādīšanas periods mežā un stādi neiežūst pārvadāšanas un izstādīšanas laikā. Īpaši svarīgi ir tas, ka mikorizas sēnes, kas izveidojušas uz sakņu kamola, stādiem nodrošina meža videi raksturīgo mikrofloru, kas daļēji pasargā

Meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs var mežu atjaunot arī ar savā īpašumā iegūtajiem **meženiem**. Tikai jāatceras, ka šajā gadījumā no Valsts Meža dienesta jāsaņem apliecinājums meža reprodūktīvā materiāla iegūšanai.

Dace Iraids,
VMD KPC vec. referente

Mežu ieaudzēt jāprot

Pēdējos desmit gados populāra kļuvusi meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamās zemēs. Te veicinājis arī ES piešķirtais finansiālais atbalsts. Pozitīvi, ka meža īpašnieki un zem-

ieaudzēšana un plantāciju meži” noteikumi, tomēr sākotnējo stādījumu vajadzētu plānot vismaz par 500, bet priecē par 1000 stādiem vairāk uz hektāru. Pirmajos trīs gados daudzi iestādītie kociņi

ir platības ar kūdrainām augsnēm, kurās ieaugušo kociņu procents ir samērā mazs. Te pie vainas varētu būt sausais pavasaris, kad kūdras augsnes virskārta ļoti ātri izžuva un stādījumi aizgāja bojā. Stādījumus postījuši arī stirnas un zaķi. Rudenī stādītiem kociņiem gan ieaugums bijis 100 procentīgs.

Gatavojoties pavasara meža atjaunošanas darbiem un rēķinot nepieciešamo stādāmā materiāla daudzumu, īpašnieks ir radis savdabīgu risinājumu – siltumnīcas, kurās agrāk tika audzēti dārzeņi, šobrīd tiek pārveidotas bērza stādāmā materiāla audzēšanai. Pašlaik šādā veidā jau ir izaudzēti ap 70 tūkst.stādu. Sēklas tiek iepirktas no "LVM Sēklas un stādi", kas nodrošina izaudzētā stādāmā materiāla zināmu izcelsmi. Audzējot stādus pašam ir jāreģistrējas Valsts meža dienestā kā stādu audzētājam, ražotājam. Jātceras, ka ģenētiski mazvērtīgas sēklas meža ierīkošanai nedrīkst pielietot.

Novēlu, lai ieguldītais darbs un nauda patiešām celtu īpašuma vērtību un krūmāju vietā augtu kvalitatīvs mežs. Tomēr neizmirst, ka ierīkotie stādījumi ir regulāri jāapseko un jākopj.

Dace Iraids,
VMD KPC vec. referente

Dainis Zuika plāno bērzu stādus audzēt savā siltumnīcā

nieki guvuši gan labu, gan bēdīgu pieredzi un var mācīties gan no savām, gan citu kļūdām.

Vietās, kur mežs ilgstoši nav audzis, ir izmainījušās augsnes ķīmiskās, fizikālās un bioloģiskās īpašības, kā arī zemsedzes veģetācija. Šādās vietās ieaudzēt meža audzi ir sarežģīti. Tāpēc pirms stādījuma ierīkošanas noteikti jānoskaidro, kādas koku sugas izvēlēties, lai nodrošinātu to optimālu augšanu. Lai gan minimālo kociņu skaitu atsevišķām sugām reglamentē MK "Meža atjaunošanas noteikumi" un MK "Meža

aiziet bojā gan sausuma, gan dzīvnieku bojājumu, gan stādu kvalitātes dēļ.

Valkas rajona Jērcēnu pagasta saimniecības "Dārznieki" īpašnieks Dainis Zuika plāno veikt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībā neizmantojamās zemēs aptuveni 100 hektāru platībā, tādā veidā mērķtiecīgi palielinot sava īpašuma vērtību. Lielā mērā šo darbu veikšana būs atkarīga no Eiropas Savienības finansētā atbalsta. Īpašniekam jau ir iepriekšējo gadu pieredze. Pamatā ticis stādīts bērzs. Visgrūtāk apmežot

Apkopots Meža kokaudzētavu saraksts

Konsultāciju pakalpojumu centrs apkopojis Meža kokaudzētavu sarakstu pa rajoniem ar kontaktiem un pieejamo sortimentu. Jābrīdina, ka sarakstā iekļautas tās meža kokaudzētavas, kuras piekrita publicēt informāciju. Drukātā formā *Meža kokaudzētavu saraksts 2008* pieejamas VMD Konsultāciju pakalpojumu centra rajonu nodaļās un mežniecībās, bet elektroniskā formā – interneta vietnē www.kpc.gov.lv.

Atjaunosim robežzīmes un robežstigas!

Iestājies tik ilgi gaidītais pavasaris ar saspringtu mežsaimniecisko darbu periodu. Jāpaspēj pārlūkot un papildināt iepriekšējo gadu stādījumi, sagādāt stādus, apstādīt izcirtumus, kā arī izvākt no meža vēja izgāztos kokus un padarīt citus neparedzētus darbiņus. Pie reizes, kamēr mežs vēl nav sazaļojis, var paspēt sakārtot sava īpašuma robežzīmes un robežstigas, kas vēlāk ļaus ietaupīt laiku un naudas līdzekļus.

Savā laikā, atgūstot īpašumus, kupicas un robežstigas tika veidotas pavisām. Bieži vien kupicu vietā iedzina zemē metāla cauruli vai koka mietu, tā arī ap tiem neizveidojot kupicu. Robežstīgu vizūras nereti tika atzīmētas ar pagaidu spraudņiem, apcērtot tikai krūmus un tievos kociņus. Ātri vien šīs vietas palika nemanāmas, aizauga ar krūmiem, zālī, bet koka pagaidu atzīmes nokrita un īpašuma robežas faktiski pagaisa.

Praksē ļoti bieži nākas saskarties ar situācijām, kad veicot stigošanas pakalpojumus, īpašumiem dabā, it sevišķi, kad kokiem ir lapas, nav saskatāmas robežstīgas un pat saimnieks nereti netiek gudrs, kur tās ir. Šādās situācijās stigošanas pakalpojums jāatsaka un iesniedzot ciršanas pieteikumu mežniecībā, tās darbinieki īpašniekam var atteikt izsniegt ciršanas apliecinājumu, kā arī var nākties skaidrot attiecības ar kaimiņiem.

Tāpēc vēlētos aicināt meža īpašniekus pārliecināties, vai robežstīgas un kupicas dabā ir skaidri redzamas un, ja tas tā nav, tās atjaunot. Robežstīgas kopējais platums ir 2 metri. Tā veido abi kaimiņi, kuru īpašumi robežojas. Ja jāizcērt koki, kuru diametrs uz celma pārsniedz 12 centimetrus, mežniecībā jāsaņem ciršanas apliecinājums. Nepieciešams atjaunot arī kupicas, vienlaicīgi atceroties, ka tām ir noteikts standarts.

Gadījumos, ja pats meža īpašnieks nevar atrast kupicas vai robežstīgu atrašanās vietas, jāmeklē mērnieka palīdzība, kas saistīta ar laika un naudas līdzekļu izdošanu.

*Ēvalds Ūselis,
VMD, KPC Gulbenes nodaļas
mežsaimniecības konsultants*

Sikāk par robežzīmju un robežstīgu atjaunošanas kārtību var iepazīties Konsultāciju pakalpojumu centra (KPC) izdotajā informatīvajā lapā **Sakārtosim īpašuma robežzīmes un robežstīgas!** Drukātā formā

KPC SAKĀRTOSIM ĪPAŠUMA ROBEŽZĪMES UN ROBEŽSTĪGAS!

ROBEŽSTĪGAS UN ROBEŽZĪMES

KURTA ZĒMES IZVEIDĒŠANA PĒCĒMĒKĀ

TĀPĒC AIZMĒRĀM MEŽĀ IZVEIDĒŠANA APSTĀDĪTĀM UN PĒCĒMĒKĀ

ROBEŽSTĪGAS UN ROBEŽZĪMES

KURTA ZĒMES IZVEIDĒŠANA PĒCĒMĒKĀ

TĀPĒC AIZMĒRĀM MEŽĀ IZVEIDĒŠANA APSTĀDĪTĀM UN PĒCĒMĒKĀ

ROBEŽSTĪGAS UN ROBEŽZĪMES

KURTA ZĒMES IZVEIDĒŠANA PĒCĒMĒKĀ

TĀPĒC AIZMĒRĀM MEŽĀ IZVEIDĒŠANA APSTĀDĪTĀM UN PĒCĒMĒKĀ

tās būs pieejamas KPC rajona nodaļās un mežniecībās, bet elektroniski: www.kpc.gov.lv sadaļā Informatīvie materiāli.

Mūžīgais mežs Gulbenē

Pēdējo gadu laikā plaši tiek diskutēts par „Mūžīgo mežu” jeb CCF (Continuous Cover Forestry), kā to sauc Pasaulē. Par vienu no šīs idejas pamatlīdzētājiem 19. gadsimta sākumā uzskatāms vācu profesors Mellers, kas šo koncepciju nodēvēja par „ilgstošo mežu”. 19. gadsimtā plašas meža platības ar „ilgstoša meža” principu apsaimniekotas Šveicē un Francijā. Pētījumus veica arī tādi Krievijas zinātnieki, kā Voropānovs.

Pētījumi bijuši jau agrāk

Ideju par meža apsaimniekošanu bez kailcirtēm uz Latviju, ar Pasaules Dabas Fonda atbalstu atveda nu jau aizsaulē aizgājušais, Velsas mežu apsaimniekotājs, latvietis Tālis Kalnārs. Gandrīz 50 gadu garumā viņš ar labām sekēm bez kailcirtēm apsaimņoja mežus Velsā. Viņa vadītie semināri Latvijā savulaik mežsaimnieku vidē sacēla vētru, jo „mūžīgā meža” princips grauj visus stereotipus par meža audzēšanu. Līdz šim bija ierasts, ka mežs ir koki un tie nocērtami kailcirtē brīdī, kad audze sasniegusi galvenās cirtes vecumu. Ar „mūžīgo mežu” saprot meža apsaimniekošanu, kurā netiek atņemta dzīvesvieta tajā mītošajiem organismiem un izjaukta īpatnējā meža vide.

O. Miezītis pie savas klēts

„Mūžīgais mežs” jeb regulētā izlases cirte, kā to agrāk sauca Latvijā, izrādās nav nekāds svešs arī pie mums. Plašus pētījumus par regulētās izlases cirtes izpildi egļu dažāda vecuma audzēs Gulbenes rajonā 20. gadsimta vidū, veica leģendārais mežzinātnieks Arvīds Zviedris. Cirtes pamatā ir dažāda vecuma egļu audžu veidošana, vienā reizē cērtot apmēram 10 – 15 % no atpalikušajiem, bojājajiem un mērķa caurmēru sasniegušajiem kokiem. Nākamā ciršana veicama ne ātrāk, kā pēc 5 gadiem. Latvijas apstākļos šim cirtēm no saimnieciski visplašāk izmantojamajām koku sugām, vispiemērotākā ir ēncietīgā parastā egle. Plašāk par pētījumu varat lasīt Arvīda Zviedra 1960. gada grāmatā „Egle un egļu mežs Latvijas PSR”. Tomēr jāatceras, ka paaugā pie maza apgaismojuma var augt arī tādas ēncietīgas lapu koku sugas kā parastā liepa, parastais osis, parastais ozols un parastā kļava.

Parauglaukumu ierīkošana

Par to, kā gandrīz pirms 50 gadiem praktiski tika veikti eksperimenti ar regulēto izlases cirti Arvīda Zviedra 10 parauglaukumos Krapas gāršā, dažus kilometrus no Gulbenes, pastāstīja darbu izpildītājs un liecinieks Oļģerts Miezītis.

Mieziša kungs dzīvo Galgauskas pagastā „Klāvānos”. Kad iebraucu pagalmā, mani pārsteidz milzīgi laukakmeņi. Kā pastāsta saimnieks, tad tās ir „trofejas” no melioratoru laikiem. Lai arī saimniekam un viņa kundzei jau

krietni pāri 80 gadiem, tomēr viņi katru gadu ar radu palīdzību veic lauksaimniecības zemju apmežošanu un kopšanu. Pie mājas redzama bērzu jaunaudzē, nedaudz tālāk jau vairāk kā 10 gadus veca egļu jaunaudzē. Mājā iekārtots kalendāru muzejs, bet klēti izstādīti seno laiku darba rīki.

Kā stāsta Mieziša kungs, četrdesmito gadu beigās sācis studēt Mežsaimniecības fakultātē, kur iepazinis meža lietas un arī meža cilvēkus, tostarp mežkopi Aiju Zviedri un viņas tēvu, zinātnieku Arvīdu Zviedri. Kad 1950. gadā Mieziša kungs strādājis kolhozā par mežkopi, dažus kilometrus no viņa mājām Arvīds Zviedris jau kārtējo vasaru turpinājis savus eksperimentus. Mieziša kungs pieteicies palīdzēt veikt smagos meža darbus. Piecdesmito gadu sākumā koku žāgēšana veikta ar rokām, tomēr tas neesot sagādājis grūtības kokus nolaist precīzi, nebojājot paliekošos kokus. Sortimenti izvesti ar traktoru DT – 20, kas mazāk bojā zemesdzi un egļu saknes, kuras ļoti lielā daudzumā ir tieši augsnes virskārtā. Kokmateriāli atdoti vietējam kolhozam. Iezīmētajos parauglaukumos koki bijuši numurēti un pats Zviedris norādījis, kuri koki gāzami. Meža darbos palīdzēja arī no Jelgavas akadēmijas atbraukuši studenti.

Kā stāsta Mieziša kungs, katrā nogabalā eksperimenti bijuši savādāki, bet nav veikta koku stādīšana un augsnes gatavošana. Izcirsto koku vietā iesējās mazas eglītes un lielāku gaismu saņēma palikušās egles, līdz ar to mežs turpināja savu attīstību. Intere-

sants eksperiments veikts vienā parauglaukumā, kur pēc izlases cirtes zari izkļiedēti pa cirsmu un aizdedzināti. Dedzināšanas mērķis bijis noskaidrot, kā norit dabiskā atjaunošanās pēc šāda veida apsaimniekošanas.

Vai parauglaukumi saglabāsies?

To, kā audzes attīstījušās pēc eksperimentiem, varam redzēt šodien, apmeklējot Krapas mežu. Lai arī A/S „LVM” Krapas mežā pielieto kailcirtes, jācer, ka vismaz daļa no 10 parauglaukumiem saglabāsies arī nākotnē un būs identifikējami. Dabas liegumā Krapas

Viens no parauglaukiem

gārša ietilpst 4 parauglaukumi. Kā pārliecinājos, apsekojot dabā 4 parauglaukumus, tad situācija ir cerīga un šie parauglaukumi varētu kļūt par apskates un pētījumu objektu mežu īpašniekiem un zinātniekiem nākotnē. Kā sarunas beigās piebilst Mieziša kungs, tad viņaprāt privātie meži Latvijā tiek pārāk izcirsti, un vislabākais apsaimniekošanas veids būtu regulētā izlases cirte jeb bezkailcirtšu apsaimniekošana.

Raimonds Mežaks, Mag. vid. zin.

Ienesīgai un veselīgai koku audzēšanai

SIA „Meristēmas” 2008. gada pavasarī piedāvā visiem meža īpašniekiem koku aizsargu sēriju, kas ir radīti, lai pasargātu koku stādus no sīkiem graužējiem, kā arī aizsegtu koku zariem, kas ļauj pasargāt jaunus dzinumus no alņiem. Aizsargu izmantošana ļauj būtiski samazināt kaitējumu, ko jaunaudzēm nodara meža zvēri.

Sīki graužēji ir viens no nopietnākajiem draudiem tiem jaunstādiem, kas tiek audzēti teritorijās ar biezu augsnes kārtu.

Koku aizsargi pasargā stādus no sīkiem graužējiem

Lai nodrošinātu šiem stādiem izdzīvošanu, tie ir jāaizsargā. Liels daudzums graužēju, tai skaitā

peles, mitinās zemes virspusē, un bieži vien meža stādi kļūst par to iecienītu barību. Pārsteidzošā kārtā visvairāk postījumu nodara jaunajiem kokiem tieši peles. Ar vienu mazu kodienu mizā aptuveni 2-5 cm virs zemes, kas ļauj micēlijā sporām iekļūt bojātā augā, lēnām izplatot sēnišu infekciju. Lielākā daļā gadījumu postījums, ko nodara kokam šāda infekcija, atklājas tikai pēc daudziem gadiem, kad koks tiek nocirsts.

Augu Aizsargu izmantošanai ir vairākas priekšrocības:

nodrošina stabilitāti visos augsnes tipos, pat sasalušā augsnē;

Alņu aizsegi

- balstgredzens, iemontēts zem izstrādājuma virsmas, palielina tā efektivitāti;
- pat maza izmēra augi var būt viegli atdalīti no zāles;
- koniskā forma nodrošina ātru montāžu un augstu stabilitāti pat snieginos un vējainos laika apstākļos;
- fotoelementu sadale 5-10 gadu laikā;
- samazina nepieciešamību

pēc zāles pļaušanas izcirtumu veidošanai, samazinot mitruma piekļuvi augam un aizkavējot pelējuma procesu;

- ventilācijas sistēma atvēsina augu karstā laikā;
- četri dažādi modeļi nodrošina maksimāli efektīvu risinājumu visiem augsnes tiptiem un dažādos apstākļos.

Piedāvājam arī aizsegtus, kas pasargā koku zarus no alņiem (Alces alces), kuri arī nodara nopietnu kaitējumu meža audzēm. Pieraduši pie cilvēkiem, viņi gan nesatrod no apdzīvotām vietām, ja netūl tur iztikas avotus. Lielākos postījumus vasaras periodā alņi nodara bērziem, un ziemas periodā – priedēm.

Finansiālā ziņā visvairāk kaitējuma alņi nodara 80-300 cm augstiem stādiem. Gala rezultāts – jaunaudzju zudumi un problēmas ar stumbru koksnes kvalitāti.

*Mūsu adrese: Ogre, Vidzemes iela 3, LV-5001,
Tel.: 65055299; 26700850;
Fakss: 65055293; e-pasts:*

Brauc, iepazīsti un dalies pieredzē!

Pagājušajā gadā Pasaules Dabas Fonds četrās demonstrējumu teritorijās uzņēma vairāk kā 600 viesus, organizēti turpat 40 dažādi pasākumi, tika rīkoti arī plašāki divu dienu semināri par izlases cirtes pielietojumu. Sākot jauno sezonu, Pasaules Dabas FONDA un saimnieku vārdā vēlamies pateikties visiem, kuri apmeklēja saimniecības, izteica viedokli un diskutēja. Liels paldies arī Konsultāciju pakalpojumu centram – jo īpaši Kuldīgas, Talsu, Tukuma, Ventspils un Jelgavas reģionālajām nodaļām par lielo atdevi pieredzes apmaiņas pasākumu organizēšanā.

Arī šogad visiem interesentiem tiek piedāvāta iespēja iepazīt metodes, kā izdevīgi strādāt mežā bez kailcirtēm. Semināri – atvērto durvju dienas notiek Pasaules Dabas FONDA veidotajās meža apsaimniekošanas demonstrējumu teritorijās, kuru saimnieki, savu saimniecisko motīvu vadīti, uzkrājuši jau vairāk kā piecu gadu pieredzi nekailcirtu mežsaimniecībā.

Atvērto durvju dienas notiek:

- **Valkas rajona Launkalnes pagasta „Lejas Kleperos” 10.maijā un 6.septembrī**

„Lejas Kleperu” saimnieks Raimonds Klepers ieguvis Latvijas meža nozares atzinību 2006. gadā, saņemdam meža nozares Gada balvu Zelta Čiekurs „Par ieguldījumu ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas veicināšanā”.

- **Cēsu rajona Skujenes pagasta „Kalna Gaviešos” 31.maijā un 16.augustā**

Ziedonis Vilciņš – „Kalna Gaviešu” saimnieks – apsaimnieko aptuveni 600 ha meža. Viņa mežos ekonomika un izdevīgums ir prioritāte – Vilciņš neizmanto kailcirtes.

- **Liepājas rajona Rucavas pagasta „Bajāros” 19.aprīlī un 23.augustā**

- Daļa no „Bajāru” saimnieka Otomāra Ozola meža īpašumiem atrodas Dabas parka „Pape” teritorijā. Saimniekojot parka teritorijā un ārpus tās, saimnieks veiksmīgi atradis līdzsvaru starp ekonomiskajām un dabas interesēm.

- **Salacgrīvas pilsētas lauku teritorijas viesu namā „Kraukļi” 26.aprīlī**

- „Kraukļu” saimnieks Edmunds Birkenbergs prasmīgi savieno tūrisma biznesu un mežsaimniecību, no meža paņemot tik, cik nepieciešams.

Ierašanās uz atvērto durvju dienām plkst.12.00. Pasākuma ievaddaļā neliels teorētisks seminārs par nekailcirtu meža apsaimniekošanu, tās pamatprincipiem un pielietojumu, kam sekos praktiski piemēri mežā un diskusijas ar saimnieku. Ieeja – bezmaksas. Lūdzu interesentiem pieteikties savai dalībai zvanot pa tel.: 26135551

Seminārus – atvērto durvju dienās aicināts apmeklēt jebkurš meža īpašnieks, kurš vēlas dalīties pieredzē vai iegūt jaunas zināšanas. Meža apsaimniekošanu, kas ir balstīta uz dažādu vecumu koku mežaudzes veidošanu, saimnieciski izdevīgāko sortimentu izcirtšanu – regulāriem ienākumiem un samazinātiem izdevumiem, iespējams pielietot dažāda lieluma un rakstura meža īpašumos. Šī metode prasa izvērtēt, kuru koku cirst, kuru atstāt, tā paredz ieguldīt mazāk līdzekļus un laiku meža atjaunošanā un, kas pats galvenais, nemazina meža vērtību. Plašāk par metodēm iespējams un riskiem uzzināsiet www.pdf.lv vai meža apsaimniekošanas demonstrējumu teritorijās, kur esat – individuāli vai grupās – laipni gaidīti!

Sākas medību saimniecības jaunais gads

Pavasari, medību saimniecībā, var uzskatīt par gada sākumu, jo visā birokrātiskajā dokumentu aprīvē medību gads sākas no 1.aprīļa, kad tiek novērtēts zvēru skaits un apkopoti visi iepriekšējā gada medību rezultāti.

Arī dabā dzīves cikls tālāki sākas pavasarī. Laika posms līdz Jāņiem ir interesants ar to, ka gandrīz visām dzīvnieku sugām notiek mazuļu dzimšana un medībām ir klusāks periods.

Ko drīkst medīt?

Šobrīd klasiskās pavasara medības ir saglabājušās tikai uz medņiem, kamēr Eiropas Komisija to atļauj. Bet no 1.maija sākas meža cūku medības. Lai zemnieki ar mednieku palīdzību varētu apsargāt savus sējumus un stādījumus, kā arī, lai atvieglotu medību procedūru postījumu vietās, ir iecere, ka meža cūkas nākotnē (šogad vēl visdrīzāk ne) varētu tapt par visu gadu medijamu dzīvnieku. No 1. jūnija sākas stirnu, āžu medības. Pārējām sugām ir klusais periods. Jāatgādina, ka kopš 2004.

izpalikusi un līdz ar to varam cerēt, ka dzīvnieku slodze uz meža kultūrām ir sadalījies vienmērīgāk. Noteikti vairāk būs cietuši tie meža īpašnieki, kuriem jaunaudzes atrodas rapšu lauku tuvumā. Jau starptautiski izveidojusies pieredze rāda, ja dzīvnieki (stirnas, staltbrieži) barojas ar rapsi (mikstšķiedru eļļains augs), tad kompensācijai vajag kādu rupju barību. Tā tiek iegūta pastiprināti mizojot un apkožot meža jaunus kociņus, īpaši lauku malās. Ziemā jāmēģina medības organizēt tā, lai ierobežotu bojājumus. Pavasarī tas jau ir par vēlu, tad tikai redz sekas.

Kā izvairīties no postījumiem?

Medību likumā ir norma, ka meža cūku medīšana un limitu saņemšana ir iespējama, ja re-

blivums regulēts. Ja kombinējas atbaidīšanas pasākumi ar medībām, meža cūka saprot saistību, ka šajā vietā draud briesmas, tad tas strādā. Žogs būtu visdrošākais līdzeklis, ja to uztaisa pietiekoši drošu un necaurejamu no vairākām drašu kārtām, bet kas gan notiktu ar mūsu dzīvo dabu un Latvijas ainavu, ja visi zemnieki saceltu ap saviem tūrumiem necaurejamus žogus?

Meža kultūru aizsardzībai ļoti labs tautas līdzeklis ir nemazgāta aitu vilna. Mazu, caurspīdīgu kodaļu uzliek jauno priežu un egļu stādīņu galotnēm tā, lai netraucē augšanu. Tā lieliski atbaida stirnas un briežus. To var darīt jebkurā gada laikā.

Jāsārūpē dabīga barība

Tiem medniekiem, kas vēl joprojām vēlas dzīvniekus piesaistīt un piebarot, gatavojoties bargākai ziemei, ieteikums parūpēties par iespējami dabīgu barību. Jūnijs ir laiks, kad gan mājlopiem, gan arī meža dzīvniekiem var sapļaut sienu, sasiet slotiņas. Rudenī varēs salasīt zīles, kas ir daudz vēlamāka barība meža zvēriem par cukurbietēm un citiem pārtikas atlikumiem. Rūpīgākajiem medniekiem der atcerēties, ka zieme tomēr var būt arī barga.

Mātes savus mazuļus nepazaudē

Jāatceras, ka mežā zvēru mātes savus mazuļus nepazaudē, tā ir cilvēku iztēle. Ja viņa ir pabēgusi kaut kur nost, tas nozīmē, ka viņa ir sabijusies un vēlāk noteikti atgriezīsies. It īpaši tas sakāms par maziem zaķēniem, jo tā ir dabiska stratēģija zaķu mātēm atstāt mazuļus savā nodabā un zīdīšanas laikā pa retam apciemot. Tā nekad nesēž klāt un neapsargā. Tie ir atsevišķi gadījumi, kad savvaļas dzīvniekam ir vajadzīga palīdzība, piemēram, ja suns iedzen mājās kādu zvēru vai tam ir redzams ievainojums. Pašiem nevajadzētu šādas problēmas risināt, bet meklēt profesionālu palīdzību.

Jānis Ozoliņš,
VMD Medību daļas vadītāja
vietnieks

Foto: V. Kundziņš

gada pilnīgi visiem putniem pavasara migrācijas un ligzdošanas laikā ir medību aizliegums, pat vārnām un žagatām ir saudzēšanas laiks, kas agrāk nekad Latvijas vēsturē nav bijis.

Konflikti kļūs neizbēgamāki

Ļoti bieži zemnieks, kas ir mednieks, izturas kā divkosis. No vienas puses ir interese, lai būtu, kur to pašu meža cūku sagaidīt un nometīt, bet no otras puses, neviens nevēlas, lai dzīvnieku klātbūtne un zaudējumi kļūst pārāk lieli. No savām un no citu kļūdām mācoties, var saprast, kur un ko labāk stādīt. Ja meža malā vai vidū iesēs kukurūzu, iestādīs kartupeļus vai vēl kaut ko meža cūkām īpaši garšīgu, jāsaprot ar ko jārēķinās. Meža cūku kļūst arvien vairāk, ziemas paliek mikstākas, kas arvien mazāk ietekmē dabiskos atbirumus. Tāpēc konflikti ar zemniekiem kļūs neizbēgami. Šis pretrunas nav iespējams atrisināt galīgi un vispārīgi, tām risinājums jāmeklē katrā atsevišķā gadījumā, kā mērķi izvirzot abām pusēm pieņemamu variantu.

Meža īpašniekus mikstās ziemas ir drusku pasaudzējušas. Ļoti bieži dziļa sniega klātbūtne un pavasara sērsnas, kas apgrūtinā dzīvnieku pārvietošanos, šogad ir

ģistrēts vienlaidus medību iecirknis, kurā meža platība ir vismaz 1000 hektāri. Līdz ar to, mazajiem zemju īpašniekiem nav cita ceļa, kā medību tiesības savās platībās nodot ar līgumu mednieku kolektīvam vai pašiem apvienoties un veidot medību kolektīvu. Līgumā jāparedz saistības, kas apmierina abas puses. Zemes īpašnieks ļauj medniekiem uzturēties savā platībā, izmantot ceļu infrastruktūru, kā arī uzcelt medību torni. Turpretī mednieki par to apņemas apsargāt laukus no postījumiem. Protams, visam ir savas robežas, ne vienmēr var prasīt, lai katru nakti kāds sēž un vaktē, bet vienotāšanās ceļā daudz ko var sarunāt. Pilnīgi iespējams vienoties, ka par zemju izmantošanu var tikt pie kāda svaiga medījuma kumosā. Dzirdams, ka šādas vienošanās aizvien biežāk pastāv.

Efektīvus un pilnīgi drošus atbaidošos līdzekļus rekomendēt nevar. Mednieku klātbūtnei un šāvienus ar atbaidītājiem aizstāt nevar. Galvenais, lai meža cūkas tomēr tiktu medītas un viņu

V. Kikūca zīm.

Meža īpašniekiem jauni pienākumi

Turpinājums no 1.lpp.

Likumā noteiktis:

(1) Meža īpašnieka (valdītāja) pienākums ir nodrošināt ugunsdrošības prasību ieviešanu mežā.

(2) Meža īpašnieks (valdītājs) pēc Valsts meža dienesta amatpersonas vai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta inspektora pieprasījuma veic meža ugunsgrēka vietas uzraudzību pēc meža ugunsgrēka likvidācijas. (10.¹ pants)

Likuma norma stājas spēkā ar 05.01.2008.

Ko ietver ugunsgrēka vietas uzraudzība?

Ugunsgrēka vietas uzraudzība ir ugunsgrēka dzēšanas darbu stadija, kad ugunsgrēks ir likvidēts un tiek veikta atsevišķu gruzdošu vietu uzraudzība un, ja nepieciešams, tiek veikti pasākumi, lai novērstu ugunsgrēka atkārtotu izcelšanos. Ugunsgrēka vietas

uzraudzība ietver šādus darbus: ugunsgrēka vietas periodisku novērošanu, atsevišķu gruzdošu vietu, zaru, pagāju un celmu dzēšanu ar vienkāršiem paņēmieniem (lejkanu, lāpstu u.c.) un Valsts meža dienesta tūlītēju informēšanu par ugunsgrēka atjaunošanos.

Dzēšanas darbu vadītājs iepazīstina meža īpašnieku (valdītāju) ar ugunsgrēka vietas uzraudzības kārtību un laiku, vienkāršiem dzēšanas paņēmieniem un darba aizsardzības prasībām.

Tas noteikts MK noteikumos „Meža ugunsdzēsības darbi un Valsts meža dienesta un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sadarbības kārtība, veicot meža ugunsgrēku ierobežošanas un likvidācijas darbus”, kas atrodas starpministriju saskaņošanas stadijā.

Arnīs Gertners,
VMD, Ugunsapsardzības un
darba aizsardzības daļas vadītājs

Iespaidi, apceļojot Pasaules mežus

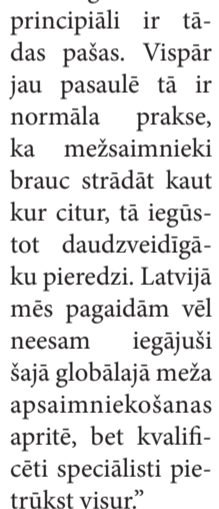
Guntara Lagūna darbs saistīts ar mežu sertifikāciju. Tāpēc darba darīšanās nu jau četrus gadus bijusi iespēja ceļot pa visu pasauli, tikties ar citu valstu mežkopjiem un paskatīties, kā saimnieko citur. Tādēļ lūdzām padalīties ar redzēto un iespaidiem.

G. Lagūns

Kas citur ir savādāks?

„Tiekoties ar dažādu valstu mežkopjiem, katri uzskata, ka ir labākie mežkopji pasaulē. Ar to jāreķinās, pirms gribam kādam teikt kaut ko par viņu mežkopību, un stāstīt, ka kaut kas, mūsaprāt, ir pareizi vai nepareizi. Interesanti, ka mežkopji visā pasaulē uzskata, ka viņi strādā savādāk nekā šīs profesijas pārstāvji citās valstīs, un arī uzskata, ka meži katrā vietā ir savādāki. Tomēr jāsaprot, ka „lielās līnijās” tas tā nav. Jāatzīst, ka pasaulē mežu apsaimniekošanā nav redzamas fundamentālas atšķirības, un jebkurš no mums varētu strādāt citās valstīs. Piemēram, ar ko atšķiras mežsaimnieka darbs Latvijā, Īrijā, Baltkrievijā vai Polijā? Citās valstīs meža saimniekošanā atšķirīgs ir tikai meža aprites cikla ilgums un sugas. Metodes principiāli ir tādas pašas. Vispār jau pasaulē tā ir normāla prakse, ka mežsaimnieki brauc strādāt kaut kur citur, tā iegūstot daudzveidīgāku pieredzi. Latvijā mēs pagaidām vēl neesam iegājuši šajā globālajā meža apsaimniekošanas aprītē, bet kvalificēti speciālisti pietrūkst visur.”

Visdraudzīgākā vīder saimnieko Bulgārijā

Ko pasaulē uzskata par plantāciju mežiem?

„Ko mēs uzskatām par plantāciju mežu? Piemēram, Polijā, Īrijā, Baltkrievijā, Krievijā, Bulgārijā, Lielbritānijā un Austrālijā ir ļoti līdzīgi meži. Atšķirība ir tā, ka vienā vietā tos sauc par plantāciju mežiem, bet citā vietā, vienkārši

par mežiem, vai tulkojot angļu terminu „pusdabiskie meži”. Cilvēks priekš sevis ir izdomājis šādu koksnes audzēšanas veidu klasifikāciju, kaut arī abos gadījumos – vai tie ir plantāciju meži vai „pusdabiskie” meži, koksnes audzēšana notiek gluži tāpat kā mēs audzējam kartupeļus – sagatavo augsni, stāda, kopj un novāc ražu. Tikai, ja pie mums tas viss notiek salīdzinoši ilgi, tad, piemēram, tādās siltajās zemēs kā Austrālijā, Brazīlijā vai Indonēzijā koku izaudzēšana līdz mūsu normāla ciršanas vecuma koku izmēriem ir aptuveni 10-15 gadi. Te ir arī jāpiezīmē, ka daudzās valstīs mežsaimnieki negrib atzīt, ka viņu audzētie (vai apsaimniekotie) meži principā ir plantāciju meži, nevis dabīgi meži.”

Cik intensīvi mežus cērt citur?

„Eiropā ir palikušas maz valstis kuras savu mežu intensīvi neizmanto. Visdraudzīgāk videi, manuprāt, saimnieko Bulgārijā. Šeit valsts mežos strādā bez kailcirtēm, tomēr jāatzīst, koksnes ieguves apjomi ir ļoti nelieli un to nevar nosaukt par rūpniecisku koksnes resursu apguvi. Arī, piemēram, Baltkrievijā vēl joprojām no cērt tikai nelielu daļu savas koksnes tekošā pieauguma. Neskatoties uz apkārtējos koksnes tirgos notiekošajām pārmaiņām, viņi dzīvo tāpat kā agrāk un uzskata, ka turpinās cirst tos pašus apjomus, un nekas tuvākajā nākotnē nemainīsies. Tomēr ir jāsaprot, ka globāli, neskatoties uz periodiskām ekonomiskām krīzēm dažādos pasaules reģionos, koks pasaulē trūkst un pieprasījums pēc tā pieaug. Arī Polija jau sāk intensificēt savus apjomus, kaut gan vēl joprojām salīdzinot ar mums, viņi cērt daudz mazāk attiecībā pret meža platības vienību.”

pinās cirst tos pašus apjomus, un nekas tuvākajā nākotnē nemainīsies. Tomēr ir jāsaprot, ka globāli, neskatoties uz periodiskām ekonomiskām krīzēm dažādos pasaules reģionos, koks pasaulē trūkst un pieprasījums pēc tā pieaug. Arī Polija jau sāk intensificēt savus apjomus, kaut gan vēl joprojām salīdzinot ar mums, viņi cērt daudz mazāk attiecībā pret meža platības vienību.”

Piecpadsmit gadīga eikaliptu plantācija Austrālijā

Vai redzēti kādi kuriozi gadījumi?

„Apceļojot un izzinot citu valstu pieredzi, reizēm nevar saprast, kāpēc lietas tiek darītas tieši tā un ne citādi. Iespējams, tas ir tāpēc, ka trūkst pieredzes savādāki meža apsaimniekošanas praksei, vai vienkārši, tā vienkārši ir darīts un tā arī turpina. Piemēram, ir redzēti kā Ukrainā stāda priedi nogabalos, kuros tā jau ļoti veiksmīgi ir dabiski atjaunojušies. Tādu un līdzīgu piemēru bijušā Padomju bloka valstīs var redzēt ļoti daudz. Tas liecina par neelastīgu pieeju meža apsaimniekošanai, jeb „kā taksators ierakstījis, tā arī jādarā”, un mežsaimnieki paši nedomā. Ja atceramies, tad pavisam nesen līdzīgi strādājām paši.”

Kā saimnieko Krievijā?

„Krievijā, protams, cērt intensīvi. Būtiski pēdējos gados ir palielinājies koksnes pašpatēriņš, tādēļ citām valstīm Krievijas koksnes paliek mazāk. Lai arī mežu platības ir lielas, ekonomiski pieejamie meži šobrīd jau pietrūkst, un daudzos reģionos jau ražotnes strādā ar nepilnu jaudu. Vispārīnot, Krievija dalās 2 daļās – pirms un pēc Urāliem. Ja no šīs Urālu puses daļu kokus izdodas saņemt arī Eiropai un pārējām pasaules valstīm, tad otrpus Urāliem visus koksnes produktus paņem Ķīna un Japāna.

Mežizstrāde Krievijā sākas ar ceļa ierīkošanu

Krievijā mežu izstrāde ir kā pionierfāze tālākai neskarto teritoriju apgūšanai un valsts attīstībai. Viss sākas ar ceļu ierīkošanu ugunsgrēku dzēšanai. Ugunsgrēku laikā ar buldozeriem tiek ierīkoti pagaidu ceļi. Kad ugunsgrēki nodzēsti, tad nenodegušās platības tiek izstrādātas, jo ir radusies piekļuve neskartām teritorijām. Starp citu, Sibīrijā mežiniekus vērtē pēc tā, cik labi viņš dzēs mežu, jo tā viņu izpratnē ir lielākā vērtība. Pārsvārā Krievijā mežizstrāde notiek, apgūstot iepriekš necirstus mežus jeb pirmreizējā mežizstrāde,

kas kā jau minēts, tiek uzsākta pēc ugunsgrēku dzēšanas. Kad mežinieki ir uzbūvējuši ceļus, tiek atvilkta elektrolīnijas apdzīvotu vietu izveidošanai, kuru iedzīvotāji savukārt būvē hidroelektrostacijas rūpniecām un raktuvēm.

Lielo attālumu dēļ meža apgūšanā bieži izmanto nometņu

Mežstrādnieku ciemats

tehnoloģiju. Mežā, liela, izstrādei ielānāta masīva vidū, uztaisa ciematu (mājas, pirti, ēdnīcu, mehāniskās darbnīcas un tā tālāk). Tajā strādnieki mitinās un strādā maiņās – 2 nedēļas mežā, 2 nedēļas mājās. Režīms parasti ir ļoti stingrs, un darbu organizācija ir laba.

Daudzos gadījumos, it īpaši Sibīrijā, meža izstrāde notiek pēc stubru tehnoloģijas un cirsmās strādā tādi tehnikas veidi, kādi pie mums vairs sastopami tikai meža vēstures grāmatās. Tomēr, Zie-

Mežizstrādes tehnika

miem kailcirtē drīkst atstāt visus kokus, kas diametrā ir mazāki par 16 cm, bet izlases cirtē jāizvāc visi koki, kas ir resnāki par 18 cm. Rezultāts ir pilnīgi vienāds, cirsmas it kā nebeidzas vairāku simtu hektāru platībā. Arī meža inventarizācijas lauku apsekojumi neskartajās teritorijās ir veikti ļoti nelielos apmēros, un būtībā mežu inventarizācija ir balstīta uz aerofoto materiāliem. Ir reģioni, kur inventarizācijas kļūdu no praktiskā stāvokļa formāli pieļauj pat līdz 50%.

Kontrole? Jāsaprot ka attālumi ir milzīgi, un tiek izmantotas attālinātas pārbaudes metodes,

kā piemēram, cirsmas kvalitāti pārbauda ar satelītu zņēmumiem. Tiešās pārbaudes tiek bieži veiktas uz „sāpīgajiem punktiem”, tomēr mežsaimniecisko darbu kontrole ir salīdzinoši vāja. Ir redzēti reģioni, kur uz 1 miljonu ha ir

viens medību un zivsaimniecības inspektors. Jāpiebilst, ka pirms diviem gadiem tika pieņemts jauns Krievijas Meža kodekss, kurā tiek mēģināts atdalīt kontroles funkciju no saimniekošanas funkcijas ar pilnīgi jauniem normatīvajiem aktiem. Tomēr šī lielā meža nozares reforma vēl nav pabeigta, katrā Krievijas reģionā ir savi risinājumi, un nav zināms kā un kad šī reforma beigsies.”

Dabīgais mežs

Alternatīvu enerģiju meklējot

Eiropas savienība izvirzījusi mērķi – līdz 2020 gadam atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaram kopējā enerģijas patēriņā jābūt vismaz 20%. Latvijai noteikts, ka atjaunojamo enerģijas resursu īpatsvaram kopējā energoresursu bilancē 2010. gadā jābūt vismaz 35%.

Aizvien vairāk tiek aktualizēts jautājums par atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšanu enerģijas ražošanā. Aizvien lielākas platības aizņem rapša lauki. Pagaidām Latvijā daudzgadīgo enerģētisko kultūru audzēšana un izmantošana vēl nav plaši izplatīta, lai gan ir ievrojams daudzums lauksaimniecībā neizmantoto zemju. Varbūt tāpēc, ka pagaidām nebija pieejami atbalsta mehānismi. Tā vai citādi,

ir jāizvērtē augsnes piemērotība konkrētajai kultūrai, ierīkošanas, kopšanas un novākšanas izmaksas, kā arī sagaidāmā peļņa. Šogad pirmo gadu būs pieejams atbalsts daudzgadīgo energokultūru ierīkošanai. Varbūt, ka ir vērts sākt audzēt enerģētisko koksni?

Šā gada 6. martā, Olaines kokaudzētavā, SIA Kesko Agro Latvija sadarbībā ar Latvijas Valsts Mežzinātnes institūtu "Silava" un CLAAS rikoja enerģētiskās koksnes plantāciju apsaimniekošanas tehnikas demonstrējumus. LVMI "Silava" ātraudzīgo kultūru spe-

cialisti Dagnija un Andis Lazdiņi īsumā iepazīstināja ar kārkļu audzēšanas niansēm, bet Mārtiņš Zeps pastāstīja par hibrīdās apses izcelsmi un priekšrocībām salīdzinājuma ar parasto apsi.

Klātesošie, varēja vērot augo-šas dažāda vecuma (1-3 gadi) kārkļu plantācijas novākšanu ar pašgājēsmalcinātāju CLAAS Jaguar, kā arī ar krūmgriežiem jau rudeni novāktu un kaudzēs sakrautu 3-5 m garu dzinumu šķeldošanu ar mobilo šķeldotāju TS Euroline 180. Noslēgumā ar rekultivācijas frēzi AHWI 600 FM Profi demonstrēja, pirms 5 gadiem ierīkotas, mazražīgas plantācijas likvidēšanu. Uzrunu teica SIA Agro Kesko valdes priekšsēdētājs Pēteris Stupāns, bet ar CLAAS tehniku iepazīstināja lauksaimniecības tehnikas produktu grupas vadītājs Ģirts Luste.

Interese par semināru bija neparasti liela. Uz pasākumu bija ieradusies vairāk nekā 100 dalībnieki no dažādiem Latvijas rajoniem.

Sīkāk par kārkļu smalcinātāju

CLAAS ir pasaules tirgus līderis pašgājēju smalcinātāju ražošanā. Tiek piedāvāta plašu pašgājēju smalcinātāju programma ar 9 smalcinātāju modeļiem ar jaudu no 345 līdz 830 zs. Lai maksimāli izmantotu šos smalcinātājus, tiek piedāvāts arī visplašākais smalcinātāju aprīkojums tirgū: zāles pacelāji, kukurūzas hederi, tiešas plaujas hederi, 8,7 m zāles plaujmašīna, kukurūzas vālišu novākšanas hederis, kā arī īpašs hederis ātraudzīgo kārkļu novākšanai.

Kārkļu novākšanai pilnībā pietiek ar smalcinātāja jaudu līdz 400 zs. Aptuvenā ražība pieauguša

kārkļu audzē ir 1 ha/h, jeb 70 - 90 m³/h. Ražība ir atkarīga no kārkļu lieluma un daudzuma uz ha. To iespaido arī sasulums. Smalcināšanas garums ir regulējams robežās no 4 - 34 mm. Teorētiski maksimālais kārkļu diametrs ir 7 cm, bet praksē ir plauti arī kārkli līdz pat 15 cm resnumā.

Jāatzīmē, ka, protams, šī mašīna domāta kārkļu novākšanai, kas audzēti speciālās rindstarpās.

Pašgājēsmalcinātājs patērē apmēram 40 - 50 litri degvielas stundā. Amortizācijas izmaksas uz 1 ha ir atkarīgas no mašīnas cenas un apstrādājamās platības. Noteikti gribētu atzīmēt, ka samazināt šīs izmaksas ļauj šīs mašīnas izmantošana arī zāles un kukurūzas novākšanai.

Raksts sagatavots sadarbībā ar LVMI "Silava" ātraudzīgo kultūru speciālisti Dagniju Lazdiņu

Meža ABC

Š.g. 10.maijā
plkst. 10.00-18.00 aicina
meža īpašniekus ar ģimenēm,
arī citus interesentus
uz fantastisku pasākumu
Kuldīgas raj. Padures pagastā
pie Nabas ezera

✓ 21 meža pieturā caur aktīvu darbību, atbildot uz jautājumiem un pildot praktiskus uzdevumus, piedāvājam iepazīties ar visu meža audzēšanas ciklu! Ļoti interesanti visai ģimenei!

✓ Būs tehnikas paraugdemonstrējumi! Varēsiet vērot kā strādā kokkopji-arboristi!

✓ Iespēja spēlēt dažādas interesantas spēles brīvā dabā! Meža golfs!

✓ Darbosies zaļais tirdziņš – plaša izvēle košumkrūmi un puķes gaisa dārzim!

✓ Izstrādājumi no meža materiāliem, kā arī idejas, kā izgatavot mēbeles no meža materiāliem!

✓ Bērnu zīmējumu izstāde un dzeja „Mans vēltījums Latvijai Meža dienu 80. dzimšanas dienā!”

✓ Ikvienam iespēja loterijā vinnēt pasākuma atbalstītāju balvas!

Informācija pa tālr.
63323955; 29103658
vai e-pastu
sigita.vaivade@kpc.vmd.gov.lv

Savu dalību un atbalstu pasākumā jau pieteikuši SIA „Metsaliitto Latvia”, SIA „Stora Enso Mežs”, SIA „Kursa MRU”, SIA „Sodra mežs”, SIA „Campus”, WESS instrumenti un tehnika, SIA „Grinmežs”, Z/s „Pūces”, SIA „Grigalji”, SIA „Meža vērtētājs”, Pasaules Dabas Fonds, Liepājas un Ventpils reģionālās vides pārvaldes, Kristīnes Cines i/u, z/s „Bērziņi”, AS „Latvijas Valsts Meži”, kokkopji - arboristi, SIA „Latvijas Finieris Mežs”, SIA „Rietumu meži”, SIA „Pure food”. Informatīvie atbalstītāji – Kuldīgas raj. laikraksts „Kurzemnieks”, Saldus raj. laikraksts „Saldus zeme”, Tukuma „Neatkarīgās Tukuma ziņas”, Talsu avīze „Talsu vēstis”, Latvijas Radio 1 („Meža saimnieks”), LTV1 („Novadu ziņas”).

Meža ABC – lieliem un maziem, iesācējiem un pieredzes bagātiem – visiem, kas mīl dabu! Visiem, kuri vēlas iepazīt, pasmaržot, pagaršot, sajūst, ieraudzīt un sapsrast norises mežā!

Sigita Vaivade
Projekta „Meža ABC”
vadītāja
Valsts meža dienesta
KPC Kuldīgas nodaļas
vadītāja

Mazos rīdziniekus interesē mežs...

Katru pavasari Latvijas skolās risinās projektu nedēļas, kurās skolēni veic pētījumus, iepazīstas ar lietām, sabiedrības attīstības procesiem, veido un attīsta prasmes strādāt grupās, gūst vairāk informācijas par jautājumiem, kuri viņus ļoti interesē, bet kuros ikdienas mācību procesā nepietiek laika iedziļināties. Pamatskolā "Rīdze" projektu nedēļa tradicionāli notiek februārī, arī šogad bērni ar aizrautību veidoja koncertprogrammas, iepazīnās ar savu vecāku profesijām, pētīja Latvijas banku vēsturi un piedāvātos pakalpojumus, vairāk uzzināja par ceļu no graudu sēšanas līdz maizes kukulītim veikala plauktā, citi tikās ar vadošajiem valsts sportistiem, vēl kādiem bija interesanti literatūrā un mācību filmās pētīt dažādu kontinentu augu un dzīvnieku valstis.

Sākumskolas 3.a un 2.b klases šajā projektā nedēļā vēlējas uzzināt ko vairāk par Latvijas mežiem, to dzīvnieku un augu valsti. Kopā ar skolotājām Ivetu un Evu viņi iepazīnās ar dažādām ekosistēmām, devās mācību ekskursijās uz suņu patversmi, apmeklēja Dabas muzeju, Uģa Rūķīša ierīkoto dzīvnieku kapsētu.

Skolēni labprāt uzņēma ciemiņus, tā šogad pie viņiem viesojās Funta kungs, kura aizraušāns ir putnu vērošana. Skolotājas bija ieplānojušas projekta ietvaros tikties ar VMD KPC Madonas nodaļas konsultantu, istu mednieku Hariju Vanagu. Viņš bērniem izsmēloši pastāstīja par medību vēsturi: no seno cilvēku alu zīmējumiem un mamutu medībām līdz medību trofejām un bises patronām. Bērni ar interesi klausījās par medību suņiem, par to, kādēļ vispār

vēloties kļūt par medniekiem un labprāt apmeklējot kursus mednieka apliecības iegūšanai.

Tāpat visi kopā vienojās par dabas saudzēšanas nepieciešamību, H. Vanags bija noorganizējis pat nelielus konkursiņus, kuros noskaidroja, cik zinoši ir bērni, ko iemācījušies dabaszinību stundās. Katra klase tika pie Madonas rajonaskolēnu izveidotās „Mazās Meža grāmatas”, kurā apkopoti patiesas mīlestības un apbrīnas caurvīti bērnu radošie darbi par dabu un

H. Vanags rāda pamatskolas „Rīdze” 3.a klases skolēniem kažokzvēru medību trofejas.

ši interesantā nodarbe ir vajadzīga un kā tā tiek organizēta. Daži skolēni naski pierakstīja KPC Madonas nodaļas apmācību centra telefona numuru, jo viņu tēvi

viņiem tuvām dzimtajām vietām.

Jāpiebilst, ka mūsu skola atrodas pašā Rīgas centrā pie Nacionālā teātra, kur tuvumā nav ne meža, ne kārtīgas plāviņas, tāpēc

Laila Jēkabsone,
Pamatskolas „Rīdze” bioloģijas skolotāja

Meža īpašnieku aptaujas

Paldies visiem meža īpašniekiem, kuri 2007. gadā piedalījās aptaujās un izteica savu viedokli. Par aptaujas rezultātiem ir informētas meža nozares institūcijas, un tiek domāts par īpašniekiem domāto pakalpojumu uzlabošanu atbilstoši jūsu interesēm.

Intervijās noskaidrojās, ka liela daļa īpašnieku plāno tuvākajā laikā veikt dažādas mežsaimnieciskās aktivitātes – atjaunošanu, izstrādi, sanitāro cirti, vējlaužu seku likvidēšanu, kā arī meža sakopšanas un tīrīšanas darbus. Vairums īpašnieku gan norāda, ka viņiem vai kādam radnieku lokā ir **pieredze** vai **zināšanas mežsaimniecībā**. Tomēr iegūtā informācija liecina, ka nereti nepilnības zināšanās, informācijas trūkums vai tās nepareiza interpretācija var būt par iemeslu nepazītiem normatīvo aktu pārskatītiem. Pie tam, katram piektajam aptaujātajam tomēr nav ne zināšanas, ne pieredze.

Vairāk nekā 20 % īpašnieku zināja par iespēju iegūt papildus ienākumus, pārdodot ne tikai malķi, bet arī cita veida **biokurināmo** (zarus, mežistrādes atliekas, šķeldu). Tika izteikti arī viedokļi, ka tas nav izdevīgi, bet vairums atbilstoši liecināja, ka informācija par šo jautājumu ir nepietiekama.

Visai maz īpašnieku zināja par **nekailcīršu saimniecības** metodēm un Pasaules dabas fonda demonstrējumu saimniecībām. Pie tam, īpašnieku paustais viedoklis par izlases cirtēm, to plusiem un mīnusiem, norāda uz nepieciešamību papildus skaidrot arī dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā. Ne vienmēr visu kritālu, sauso koku un

zaru izvākšana, kā arī citi meža "tīrīšanas" darbi, tai skaitā ūdenskrātuvju krastu atbrīvošana no krūmiem, ir atļautas darbības.

Problēmas meža apsaimniekošanā nosauca katrs ceturtais meža īpašnieks. Visbiežāk tika minēti bebrī un ar tiem saistītais vai arī nesaistītais slapjums, ceļu trūkums, kā arī darba roku un speciālistu trūkums. Telefonintervijās vairums respondentu norādīja, ka nekāda **palīdzība vai atbalsts** meža apsaimniekošanā nav nepieciešams, ar visu tiek galā paši. Savukārt katrs ceturtais no īpašniekiem, kurš tika intervēts dzīves vietā, puda pretēju viedokli. Vairums norādīja uz konsultāciju, tai skaitā par ES naudas saņemšanas iespējām, un „kārtīgu grāmatu” nepieciešamību. Tiek atzīmēti arī materiālais atbalsts jaunaudžu stādīšanā un praktiski risinājumi – palīdzība vējlaužto koku izvešanā no meža.

Konsultācijas un informācijas ieguves avotu nav ļoti daudz. Meža īpašnieki ir norādījuši vairākus avotus, tomēr pirmajā vietā "cilvēciskais faktors" - 40 % kā informācijas avotu, un konsultantu uzskata mežsargu, 15 % dod priekšroku radniekiem un paziņām. Daudzi norādīja, ka visu nepieciešamo iegūst mežniecībās, un izteica neapmierinātību ar to skaita samazināšanos. Kaut kā bez ievērojamas palīcis jauno konsultāciju un pakalpojumu centru atvēršana rajonos, kur bez konsultācijām iespējams saņemt daudz plašāku pakalpojumu klāstu. Arī dažādu meža nozares institūciju interneta māju lapās pieejamā informācija meža īpašniekiem ir visai plaša, bet vēl līdz galam nav apzināta.

Katrs ceturtais respondents uzskatīja, ka vēlētos piedalīties

semināros, praktiskās pieredzes apmaiņas **apmācībās** pie citiem īpašniekiem, **kursos** vai citās apmācībās, par kurām saņemtu **sertifikātu**. Kā iemesli noliedzošai atbildei visbiežāk (10 % katrs) tika minēti vecums un nelielās platības. Visai pozitīvas atsaukmes tika saņemtas arī par "**Čiekuru**". Viedoklis par tās abonēšanu par maksu ir visai atšķirīgs – vieni uzskata, ka par to būtu ar mieru maksāt, citi vēlas turpināt saņemt par brīvu. Katrs trešais respondents uzskatīja, ka saņem pietiekoši daudz informācijas par **ES un valsts atbalsta finansējumu**. Informācija iegūstama kursos, semināros, Lauku atbalsta dienestā, avīzēs, ir arī speciāli bukleti.

Visai aktuāls ir jautājums par meža **apsaimniekošanas plānu**. Īpašnieku atbildes liecināja, ka tas nereti tiek jaukts ar inventarizācijas aprakstu, un daudzi nemaz nezina par tā esamību un izmantošanas iespējām. Lai arī nereti meža īpašnieki uzskata, ka ir nepieciešama "lielāka brīvība" un savā īpašumā var darīt ko grib, tiek aizmirsta viena lieta – mežs nav izņēmums. Arī tie, kuriem īpašumā ir automašīna, ir ierobežoti savās darbībās, jo jāievēro ceļu satiksmes noteikumi un citas CSDD prasības, tai skaitā auto tehniskais stāvoklis.

Lai uzzinātu Jūsu viedokli un noskaidrotu problēmas un vajadzības meža apsaimniekošanas uzlabošanai, meža īpašnieku aptaujas tiks organizētas arī šogad. Ceram uz Jūsu atsaucību un aktīvu atbalstu!

*Lelde Vilkrīste,
LLU Meža fakultāte*

Čiekura nākamajā numurā:

- Jaunumi par Lauku attīstības plāna atbalsta pasākumiem
- Meža darbi vasarā
- Dabas aizsardzība mežā
- Praktiski padomi, pieredze

Jūsu jautājumi

Manā tīrumā iesējušās priedes, augstums 2 – 5 metri, Brīvajās vietās gribu iestādīt egles. Transformācija iesākta. Ko varat ieteikt?

Tīrumā pieļaujama brīvo vietu papildināšana. Vienīgi vajadzētu apskatīties, kāda jūsu tīrumā ir augsne, jo nabadzīgā smiltis augsne egle negribēs augt.

Vai parastā priežu silā var papildināt biežību ar stādītu egli?

Sila augšanas apstākļu tipā nav pieļaujama papildināšana ar egli (LR MK 11.09. 2001. noteikumi nr 398). Sils nav piemērots egles augšanai.

Vecās meža inventarizācijas laikā sāka lauksaimniecības zemes transformācija meža zemē. Gribu pasūtīt jaunu meža inventarizāciju, kurā iekļauta transformētā zeme. Kādas ir manas darbības?

Vispirms jānokārto transformācija, pēc tam jāveic inventarizācija.

Kur var iegādāties specializēto darba apģērbu mežam?

Individuālie aizsardzības līdzekļi un darbi, kuros tie lietojami, norādīti Ministru kabineta noteikumos Nr.372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus".

Dažādus aizsardzības līdzekļus un apģērbus var iegādāties specializētos instrumentu un dārza inventāra, kā arī tādos veikalos kā:

Grif

Rīgā, Maskavas ielā 361
Tālrunis: 67847639, 67187796

Darba laiks: pirmdien – piektdien no 9:00 - 18:00

SIA Darba stils

Rīga, Daugavpils iela 10/12,
LV-1003

Ja arī jums ir kādi jautājumi, droši sūtiet, mēģināsim rast atbildes.

Hibrīdapses stādu netrūkst

Hibrīdapsi rūpnieciskos apjomos AS Latvijas valsts mežu struktūrvienība "LVM Sēklas un stādi" uzsākusi audzēt 2007. gadā. Pagājušā gada pavasarī tika izaudzēti apmēram 50 tūkstoši stādu, no kuriem uzņēmuma iekšienē – LVM mežsaimniecībām tika realizēti 27 tūkstoši, citiem klientiem Latvijā 5 tūkstoši, bet uz Lietuvu eksportēti – 18 tūkstoši hibrīdapses stādu. Tas, protams, ir pats sākums, jo "in vitro" audzēšanas process ir ļoti sarežģīts un cieši saistīts ar zinātniskajiem pētījumiem.

2008. gadā realizācijai izaudzēts vairāk nekā 180 tūkstoši stādu. Uzņēmumam iekšienē un uz Lietuvu atbilstoši līgumam plānots realizēt 70 tūkstošus stādu. Atlikušie daudzums pārsvarā tiks eksportēti uz ārzemēm.

Stādot kociņus, atcerēsimies:

- Neiekaltēt stādu saknes tos transportējot, uzglabājot, kā arī stādīšanas laikā;
- Jāizvēlas stādīšanai piemēroti darba rīki;
- Ja kailsakņu stādiem saknes ir garas, tās ar asu instrumentu jāsaīsina;
- Stādot ļoti rūpīgi jāseko, lai stādu saknes nepalik virs zemes;
- Rūpīgi piemīda augsni ap iestādīto kociņu;
- Stādīšanas pareizību pārbauda kociņu viegli pavelkot uz augšu;
- Iestādītās platības regulāri jāapseko, vai tās nebojā kaitēkļi, un jākopj.

V. Kikula zīm.

Visiem veiksmi pavasara darbos!

Čiekurs informatīvais izdevums

Izdevējs: Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centrs Rīgas iela 113, Salaspils, LV-2169
Tālrunis: 67895808; fakss: 67895809
kpc@kpc.vmd.gov.lv
www.kpc.gov.lv

Izdevumu iespēšanai sagatavoja Sarmīte Grundsteine KPC Atbalsta daļas vad. Tālrunis: 67895816, mob.: 29133563
e-pasts: sarmite.grundsteine@kpc.vmd.gov.lv

Iespēsts SIA "Charta"

Izdevums izdots ar Meža attīstības fonda finansiālu atbalstu

Grāmata "Laižam mežā!" dodas pie skolotājiem

Grāmata „Laižam mežā!” ir izdevusi a/s "Latvijas valsts meži" ar Meža attīstības fonda atbalstu vides izglītības programmas "Izzini mežu" ietvaros. Šī ir jau otrā grāmata, ko a/s "Latvijas valsts meži" ir izdevusi vides izglītības programmas „Izzini mežu” ietvaros.

Jaunā grāmata noderēs gan skolotājam, gan skolēnam – tajā atraktīvā veidā apkopotas lietas, kas jāzina ikvienam, dodoties

uz mežu. Grāmatai pievienota interesantāko valsts mežu atpūtas objektu karte. „Latvijas valsts meži” dāvina grāmata „Laižam mežā!” visiem Latvijas sākumskolu un pamatskolu dabaszinību skolotājiem.

Tā ir pieejama a/s "Latvijas valsts meži" birojā Rīgā, Kristapa ielā 30, Komunikācijas daļā, kontaktpersona – Līga Zute-Abizāre, e-pasts: l.zute@lvm.lv.

VMD Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas atrodas visos Latvijas rajonos

**VMD
Konsultāciju pakalpojumu
centra administrācija**

Salaspils, Rīgas iela 113, LV-2169
Tālrunis: 67895808; fakss: 67895809
kpc@kpc.vmd.gov.lv
www.kpc.gov.lv
VMD mājas lapā
www.vmd.gov.lv

KPC nodaļa	Vārds, Uzvārds	Tālrunis	KPC nodaļa	Vārds, Uzvārds	Tālrunis
Aizkraukle	Ivars Licītis	65152350, 29296675	Limbaži	Jānis Zvaigzne	64022679, 29151750
Alūksne	Gvido Reismanis	64381186, 26412244	Ludza	Ludvigs Karvelis	65722009, 29411165
Balvi	Jānis Grībovskis	64520011, 26314426	Madona	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Bauska	Uldis Dzērve	63960149, 29222487	Ogre	Ivars Licītis	65020051, 26108426
Cēsis	Ainārs Amantovs	64130048, 29722111	Preiļi	Astrīda Rudzīte	65381781, 26410476
Daugavpils	Ilgonis Skrinda	65457097, 26438175	Rēzekne	Andris Zunda	64605032, 26599634
Dobele	Edgars Laimiņš	63723945, 29484651	Rīga	Agris Kauliņš	67895819, 26498315
Gulbene	Ģirts Vilks	64474022, 29168752	Saldus	Dainis Kudors	63824065, 29186107
Jelgava	Alda Alksne	63048122, 29283108	Talsi	Kristīne Bloka	63222089, 26519781
Jēkabpils	Jānis Sēlis	65207372, 26465432	Tukums	Dzintars Laivenieks	63125076, 29461401
Krāslava	Jānis Dzalbs	65620019, 29789364	Valka	Andrejs Valdēns	64720030, 29424182
Kuldīga	Sigita Vaivade	63323955, 29103658	Valmiera	Dzintars Alksnis	64250210, 26415649
Liepāja	Uldis Šenbergs	63491241, 26545795	Ventspils	Lāsma Čavare	63664169, 26112128

